

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

08/99

(Afgesloten 161200 MRT 1999)

Conclusie/voorzicht

Het Bosnische vredesproces bevindt zich in een cruciale fase. Het besluit om RS-president Poplasen te ontslaan en Brcko onder gezamenlijk-Bosnisch bestuur te brengen bevordert de eenheid in de RS, maar ondermijnt het Bosnisch-Servische vertrouwen in het vredesproces.

Als de Kosovo-Albanezen al instemmen met de ondertekening van een compromis-voorstel over de politieke toekomst van Kosovo zoals die momenteel voorligt, dan liggen daaraan vooral tactische overwegingen ten grondslag. Aan zowel Albanese als Servische zijden bestaan partijen die er een belang in zien zich aan het akkoord te onttrekken en de strijd voort te zetten

Bosnië-Herzegovina

Politieke crisis in de RS

De afgelopen week is een politieke crisis in de Bosnisch-Servische republiek (RS) uitgebroken. Deze is het directe gevolg van de beslissing van de arbitrage-commissie over de toekomstige status van de stad Brcko en van het ontslag van de president van de RS, Poplasen (SRS), op gezag van HV Westendorp. Laatstgenoemde stap tekende zich reeds enige tijd af, onder meer naar aanleiding van het dispuut over de vraag wie de opperbevelhebber van de troepen in Bosnië-Herzegovina zou moeten zijn. Poplasen weigerde in te stemmen met de beslissing van van Westendorp dat het collectieve presidium het bevel over de troepen in het land zou voeren. Met betrekking tot Brcko is beslist dat de stad een federaal district zal worden onder gezamenlijk bestuur. Als reactie op beide beslissingen is niet alleen Poplasen afgetreden, maar zijn plaatsvervanger Sarovic (lid van de voormalige regeringspartij SDS) heeft ook te kennen gegeven de positie van president niet te aanvaarden. Demissionair premier Dodik (SNSD) heeft zijn aftreden bekend gemaakt en ook de Servische vertegenwoordiger in het Bosnische presidium Radisic (die sprak van een bedreiging van het vredesproces) heeft zijn taken opgeschort, al hebben beide laatstgenoemde functionarissen inmiddels laten doorschemeren dat zij mogelijk toch in functie zullen blijven. Het Bosnisch-Servische parlement heeft beide beslissingen van de internationale gemeenschap inmiddels in scherpe bewoordingen verworpen. De vice-voorzitter van de partij van Radisic (SPRS) heeft voorgesteld dat er een regering zal worden gevormd die recht zou doen aan beide grote blokken in het parlement, de regerende coalitie SLOGA en de oppositionele SRS/SDS (de partijen van Poplasen en Sarovic).

Ook andere partijen hebben opgeroepen tot eenheid in de Bosnisch-Servische gelederen, omdat in hun visie de interne verdeeldheid in het nadeel van de Serviërs werkt. De SDS heeft voorgesteld dat parlamentsvoorzitter Djokic (SPRS), die enkele weken geleden door Poplasen tot kandidaat-premier is benoemd, een regering van Servische eenheid vormt die het verzet tegen de twee beslissingen bundelt. Dodik werd openlijk als een slippendrager van de internationale gemeenschap afgeschilderd. Op sommige plaatsen is anti-SFOR graffiti aangetroffen en zijn er kleinschalige uitingen van onvrede geweest. Een woordvoerder van Westendorp heeft erop gewezen dat de beslissing met betrekking tot Brcko aan evolutie onderhevig is en dat de stad alsnog aan de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) kan worden toegewezen, als "de andere partij" niet aan de uitvoering van de arbitrage-commissie meewerkt. Met betrekking tot de Servische reactie werd opgemerkt dat nieuwe parlaments- en presidentsverkiezingen tot de mogelijkheden behoren, zelfs als zich daarvoor alleen "partijen uit de MKF" zouden inschrijven.

Djokic heeft inmiddels gesteld dat het voor de SLOGA-coalitie steeds moeilijker wordt om Dodik te steunen. Hij zei dat de coalitie nog één poging zal doen om Dodik op legale wijze tot premier te laten benoemen, maar anders zou iemand naar voren moeten worden geschoven die verzekerd is van een parlementaire meerderheid. Poplasen heeft in een interview gedreigd dat de Servische bevolking zich kan verdedigen, onder meer met gebruik van wapens. Hij zei dat hij bereid is af te treden in het belang van de RS, maar dat alleen de Bosnisch-Servische kiezers die hem hebben gekozen in staat zijn het ontslag af te dwingen. Hij zei dat de internationale gemeenschap uit is op een erosie van de invloed van de entiteiten (de RS en de MKF). Als die entiteiten toch zouden moeten verdwijnen, dan zou dat op democratische wijze en met instemming van alle volkeren moeten gebeuren. Poplasen zei dan ook alle sympathie te hebben voor het streven van de Bosnische Kroaten naar de vorming van een eigen entiteit.

De Bosnische Serviërs zien de twee beslissingen van de internationale gemeenschap als schendingen van de (in ieder geval in hun eigen ogen bestaande) soevereiniteit van de RS. Daarbij wijzen zij erop dat in "Dayton" slechts is bepaald dat de arbitrage betrekking zou hebben op het verloop van de IEBL bij Brcko, zodat het een schending van Dayton is om nu de status van de stad zelf te herzien. Bovendien krijgen nu de gezamenlijke Bosnische instellingen legitiem gezag over een stuk gebied dat een brug vormt tussen de twee hoofdmoten van de RS. Met betrekking tot het opperbevelhebberschap onderstrepen de Serviërs dat "Dayton" de entiteiten verantwoordelijk stelt voor taken van defensie, zodat er geen gezamenlijke Bosnische strijdkrachten bestaan en het derhalve kant noch wal raakt om het presidium met het opperbevelhebberschap te belasten. Zij zien de stappen van Westendorp als pogingen om de soevereiniteit van de entiteiten uit te hollen ten gunste van die van de gezamenlijke Bosnische instellingen, hetgeen eveneens de doelstelling is van de Bosnische Moslims. Derhalve beschouwen zij de stappen van Westendorp als uitingen van partijdigheid.

Het ligt voor de hand te veronderstellen dat de maatregelen van Westendorp onderdeel vormen van een poging het vredesproces weer vlot te trekken. Het afgelopen jaar is nauwelijks vooruitgang geboekt op essentiële terreinen, zoals de terugkeer van vluchtelingen en het bevorderen van bestuurlijke integratie. Integendeel, bij de verkiezingen van 1998, waar in alle gevallen de etnisch-nationalistische partijen winst boekten, bleek dat het streven naar bestuurlijke of etnische herintegratie door slechts een kleine minderheid van de Bosnische kiezers gedeeld werd. Met name de verkiezing van Poplasen, een extreem-nationalist, tot president en diens voortdurende weigering om Dodik te herbenoemen tot premier, werden door Westendorp opgevat als een indicatie van regressie, niettegenstaande het feit dat Poplasen zich aan de letter van "Dayton" hield en het allerminst zeker is dat Dodik kans zou hebben gezien een meerderheidsregering te vormen.

In de praktijk lijkt het erop dat Westendorp erin is geslaagd de politieke eenheid onder de Bosnische Serviërs te vergroten, maar niet in de door hem gewenste zin. Geen enkele Bosnisch-Servische politieke kracht kan het zich veroorloven onder de huidige omstandigheden met de internationale gemeenschap samen te werken. Dat geldt zeker niet voor Sarovic, die lid is van de voormalige regeringspartij SDS, maar ook niet voor andere Bosnisch-Servische politieke krachten. Dat houdt vooral verband met het feit dat het door de internationale gemeenschap veronderstelde verschil tussen "gematigde" en "radicale" politici kunstmatig is en, zo het al bestaat, eerder betrekking heeft op de middelen dan op de doelstellingen van de Bosnische Serviërs. Thema's als de soevereiniteit van de RS en het onverdeelde bezit over Brcko zijn in de Bosnisch-Servische politiek onomstreden en zelfs als politici daarover concessies zouden willen doen, dan zouden zij daarmee hun geloofwaardigheid bij de Bosnisch-Servische bevolking verliezen.

Tegen die achtergrond is het allerminst uitgesloten dat de maatregelen van Westendorp contra-productief zullen werken. Bosnisch-Servische politici van iedere signatuur zullen zich aan verdere medewerking met de internationale gemeenschap onttrekken. Zelfs is niet uitgesloten dat zij zich verder aaneen zullen sluiten om het door hen ervaren gevaar te weren. De pleidooien van zowel SPRS (die deel uitmaakt van SLOGA) als SDS (die in de oppositie verkeert) voor een regering van nationale eenheid lijken in die richting te wijzen. Djokic is in meerdere opzichten een cruciale speler. Als parlamentsvoorzitter kan hij de agenda van de parlementszittingen beïnvloeden. Als prominent lid van de SPRS kan hij niet alleen de visie van Radisic vertegenwoordigen, maar in aanmerking genomen dat de SPRS de dochterorganisatie is van de Servische regeringspartij (SPS) van president Milosevic kan Djokic ook diens mening verwoorden. Bovendien is Djokic tot kandidaat-premier benoemd. De status van die opdracht is enigszins onzeker, omdat Poplasen niet meer

[REDACTED]

in functie is en omdat Djokic de opdracht nog niet formeel aanvaard heeft, maar als hij alsnog toezegt een regering te vormen, dan moet die aankondiging uiterst serieus worden genomen. De SPRS maakte in de vorige regeerperiode deel uit van SLOGA en heeft zich tot op heden onder internationale druk uitgesproken voor voortzetting van de coalitie, maar Radisic heeft herhaaldelijk, ook toen de bestuurlijke crisis nog geen feit was, geïrriteerd getoond over het feit dat SLOGA voor een parlementaire meerderheid afhankelijk was van gedoogsteun van de Moslims. Gegeven het feit dat de belangrijkste Moslim-partij KCDBiH na de jongste verkiezingen onderstreept had zwaardere eisen te zullen stellen aan regeringsdeelname, was het ook in "normale" omstandigheden allerminst zeker geweest dat SLOGA opnieuw een parlementaire meerderheid zou hebben kunnen verwerven. Maar zeker sinds Westendorp Poplasen heeft ontslagen en een aantal andere maatregelen heeft genomen die in (niet alleen) Servische ogen de soevereiniteit van de RS aantasten, is de roep om de vorming van een pan-Servische alliantie sterk toegenomen. Met zijn genoemde uitspraak dreigt Djokic min of meer openlijk de steun aan Dodik en SLOGA op te zeggen en over te lopen naar de oppositie, met name de SRS en haar partner SDS. Daarmee zouden die partijen, zelfs zonder de extreem-nationalistische splinterpartijen mee te tellen, een parlementaire meerderheid bezitten. De rechtvaardiging voor die stap zou kunnen zijn gelegen in het feit dat het voor Westendorp zowel in juridisch als in politiek opzicht moeilijk zou vallen om de formatie-opdracht aan Djokic als illegaal te bestempelen. Dat wil echter allerminst zeggen dat Westendorp gelukkig zou zijn met de vorming van een kabinet dat is opgebouwd rond de partij van Poplasen, die van diens voorganger Karadzic, en die van Milosevic.

Het alternatief zou voor Westendorp nog onaangenamer kunnen zijn. Hij kan inderdaad nieuwe verkiezingen in de RS uitschrijven, maar zeker onder de huidige omstandigheden is winst voor de partijen die zich verzetten tegen de jongste beslissingen van de HV bijna gegeven. Indien hij besluit alle partijen die niet openlijk met het ontslag van Poplasen en de arbitrage rond Brcko instemmen van deelname uit te sluiten, zou een parlement worden gekozen dat volkomen los zou staan van de achterban die het geacht wordt te vertegenwoordigen. Verwacht kan worden dat dan de KCDBiH de absolute meerderheid in het RS-parlement zou verwerven (reeds nu vormt zij na de SDS de grootste fractie), hetgeen in de ogen van de Serviërs (en niet alleen van "gematigde" signatuur) het beste bewijs zou zijn dat de internationale gemeenschap bewust of onbewust het spel van de Moslims speelt.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Gelbard dreigt Jelavic met "zelfde lot als Poplasen"

VS-afgezant Gelbard heeft gesteld dat de Kroatische vertegenwoordiger in het Bosnische presidium Jelavic een soortgelijk lot te wachten kan staan als Poplasen. Hij stelde dat de Bosnisch-Kroatische autoriteiten de basis van het Dayton-verdrag ondermijnen. Gelbard deed zijn uitspraak in een gesprek met de Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Prlic, een etnische Kroaat en evenals Jelavic een prominent lid van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ. Zoals reeds eerder gemeld, streven de Bosnische Kroaten de facto naar de vestiging van een derde (Kroatische) entiteit in Bosnië-Herzegovina. Dat is een uiting van wantrouwen aan het adres van de Bosnische Moslims, die impliciet worden beschuldigd van pogingen de Kroatische identiteit in Bosnië-Herzegovina te bedreigen. Daardoor vormt het pleidooi van de Bosnisch-Kroatische leiders als Jelavic inderdaad een bedreiging van het vredesakkoord, en derhalve van het vredesproces. Dit pleidooi wijst er echter ook op (zoals Poplasen in het bovengenoemde interview ook aangeeft) dat bijna de helft van de Bosnische bevolking, te weten de Serviërs en Kroaten (die bij de volkstelling van 1991 ruim 48% van de bevolking vormden) voorstander is van een (verdere) decentralisatie van gezag. Mocht de internationale gemeenschap het nodig achten om ook Jelavic te ontslaan, dan zou zij daarmee de helft van de Bosnische bevolking tegen zich in het harnas jagen.

Ironisch is overigens het feit dat Jelavic, zo lang Radisic zijn functie in het presidium niet herneemt, constitutioneel de voorzitter is van dit orgaan. Mocht hij ook van zijn functie ontheven worden, zoals naast Gelbard ook Westendorp in het recente verleden al heeft bedreigd, dan zou het voorzitterschap opnieuw aan Moslim-vertegenwoordiger Izetbegovic vervallen. Omdat deze dan echter ook het enige lid van dat presidium zou zijn, zou het voorzitterschap van weinig waarde zijn.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Opnieuw sprake van kantons in de RS

Volgens onbevestigde meldingen zijn er opnieuw voorstellen om de RS in te delen in kantons: twee in het oosten en vier in het westen van het land. Het initiatief zou zijn uitgegaan van de internationale gemeenschap, die het moeilijk vindt om controle op de RS te houden. De andere entiteit in Bosnië-Herzegovina, de

[REDACTED]

MKF, is reeds sinds "Dayton" ingedeeld in kantons, maar daar is het gebeurd om in enige mate bestuurlijk evenwicht te vestigen tussen de Moslims en Kroaten, wier aandeel in de bevolking nogal uiteenloopt. In de RS, waar slechts één bevolkingsgroep de dienst uitmaakt, is geen etnische noodzaak om tot indeling in kantons over te gaan. Toch was er met name in 1997 sprake van voorstellen in die richting, omdat de partijen die in westerse ogen als "gematigd" gelden, zoals de SNSD van Dodik en de SNS van ex-president Plavsic, hun machtsbasis vooral vinden in het westelijke deel van de RS, terwijl SDS/SRS dominant zijn in het oosten. Tot op heden is het bij voorstellen gebleven, vermoedelijk vooral omdat een bestuurlijke opdeling de kans zou vergroten dat het oostelijke deel van de RS eerder toenadering zou zoeken bij het aangrenzende Joegoslavië dan bij het relatief ver verwijderd (want alleen bij Brcko verbonden) westelijke deel van de RS. Overigens was ook Dodik een verklaard tegenstander van de vorming van kantons in de RS. Het voorstel van de internationale gemeenschap om toch tot de vorming van kantons over te gaan dateert vermoedelijk van vóór de huidige bestuurlijke crisis en zal daardoor momenteel in een ander daglicht komen te staan. Waarschijnlijk houdt het voorstel vooral verband met het feit dat partijen als de SNSD en SNS op nationaal gebied overwicht hebben, maar dat vele lokale besturen, ook in de westelijke RS, nog altijd door de "traditionele" partijen worden gedomineerd. Hoe de diverse partijen op het voorstel zullen reageren, zal sterk afhangen van de ontwikkelingen in de komende weken en maanden.

Joegoslavië

Kosovo

Tegenstrijdige signalen uit Kosovo-Albanees kamp

Een prominent lid van de Kosovo-Albanese delegatie die dezer dagen opnieuw onderhandelt over de politieke toekomst van Kosovo, Agani, heeft verklaard dat zijn delegatie het voorlopige akkoord nog niet heeft ondertekend omdat er nog geen volledige eensgezindheid bestaat in het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK). Hij gaf geen verdere details over de inzet van de onenigheid, maar één van de bevelhebbers van het UCK liet doorschemeren dat de problemen vooral verband houden met de mogelijke ontwapening van het UCK. Ook het feit dat de onafhankelijkheid van Kosovo op de lange baan zal worden geschoven, is nog een factor van onenigheid.

De doelstellingen van de Servische en Joegoslavische autoriteiten enerzijds en de Kosovo-Albanen anderzijds blijven onverenigbaar. Eerstgenoemden benadrukken de territoriale integriteit en soevereiniteit van Servië en Joegoslavië en zijn (onder internationale druk) hooguit bereid in te stemmen met een vorm van autonomie van Kosovo. De politieke leiding van de Kosovo-Albanen blijft vasthouden aan uiteindelijke onafhankelijkheid voor Kosovo. Zij is echter verdeeld over vragen als de twee bovengenoemde. Een vorm van autonomie is voor hen eventueel aanvaardbaar, mits deze uitzicht biedt op uiteindelijke onafhankelijkheid. Als de Kosovo-Albanen al bereid zijn om een verdrag te ondertekenen dat concessies aan de Servische en Joegoslavische autoriteiten inhoudt, dan is dat voornamelijk om hun tegenstanders geen gelegenheid te geven in te spelen op onderlinge verdeeldheid onder de Albanen en om de verantwoordelijkheid voor het eventuele mislukken van de onderhandelingen (en derhalve voor eventueel NAVO-optreden tegen de Serviërs) uitsluitend aan Servische zijde te leggen.

Naar het zich momenteel laat aanzien, bestaan er aan beide zijden spelers die zich verzetten tegen een eventueel compromis. Aan etnisch-Albanese zijde betreft dit vooral lokale UCK-commandanten, die zich verzetten tegen eventuele ontwapening van hun eenheden, die denken dat zij hun militaire positie in de komende periode nog kunnen verbeteren, of die vrezen dat een compromis de kansen op uiteindelijke onafhankelijkheid vermindert. Aan Servische zijde moet vooral worden gedacht aan de etnisch-Servische minderheid in Kosovo (10% van de bevolking), maar ook meer nationalistisch georiënteerde politici die erop wijzen dat Kosovo voor Servië van historisch, cultureel en economisch belang is. Niet alleen substantiële concessies aan de Kosovo-Albanen worden door hen afgewezen, maar met name ook de komst van NAVO-militairen ter controle op de naleving daarvan. Daarbij speelt een rol dat de NAVO, zeker in Servisch-Albanese zijde sommige strijders uit soortgelijke overwegingen de komst van de NAVO met gemengde gevoelens zullen bezien. Als er een vredesakkoord wordt getekend, zullen aan beide zijden individuen te vinden zijn die zich aan een dergelijk akkoord zullen onttrekken en zich tegen de implementatie daarvan gewapenderhand zullen verzetten.

[REDACTED]

Overigens moet worden betwijfeld of de belangrijkste speler aan Joegoslavische kant, federaal president Milosevic, zich onder de extreem-nationalisten bevindt. In het verleden is reeds aangetoond dat Milosevic, hoewel hij aan de macht is gekomen door het gebruik te maken van nationalistische thema's, in de praktijk kon leven met het verlies van de "Servische" gebieden in Kroatië en met substantiële concessies als het Dayton-vredesakkoord in Bosnië-Herzegovina. Dat onderstreept dat Milosevic boven alles een pragmaticus is die zijn persoonlijke overleven boven elk politiek principe stelt. Zonder enige twijfel zou Milosevic ook kunnen instemmen met concessies ten aanzien van Kosovo, al heeft hij behoefte aan argumenten om zijn nationalistische achterban van de noodzaak daarvan te overtuigen. Dat zou de vorm kunnen aannemen van signalen dat Servië en Joegoslavië nog steeds de soevereiniteit over Kosovo bezitten, maar het is evenmin ondenkbaar dat Milosevic het laat aankomen op een beperkt aantal (en mogelijk met de internationale gemeenschap af te stemmen) luchtaanvallen op Joegoslavische (militaire) doelen. Dat zou niet alleen de Joegoslavische militairen, met wie Milosevic een moeizame verhouding heeft, van hun zwakte overtuigen, maar ook voor de Joegoslavische bevolking aannemelijk maken dat concessies ten aanzien van Kosovo noodzakelijk zijn. Zelfs zou de volledige onafhankelijkheid van Kosovo in het voordeel van Milosevic kunnen werken, mits deze met westerse militaire druk afgedwongen zou (lijken te) zijn. Daardoor zou de Joegoslavische propaganda andermaal kunnen aantonen dat de internationale gemeenschap altijd tegen de Serviërs kiest, hetgeen Milosevic's imago als de beschermer van de Servische belangen zou kunnen bevorderen (hoewel in de praktijk het tegenovergestelde juist is).

UCK waarschuwt tegen samenwerking

Een persagentschap dat geldt als spreekbuis van het UCK heeft alle Albanese in Kosovo opgeroepen niet samen te werken met de Servische autoriteiten. Gedreigd werd met strafmaatregelen tegen eventuele "verraders". Dit bericht houdt verband met het feit dat een deel van de Albanese bevolking in Kosovo zich loyaal opstelt ten aanzien van het Servische gezag en allerm minst samenwerkt met het UCK. Het is onmogelijk om in te schatten om welk percentage het gaat. Vrijwel alle Albanese verzetten zich tegen de onderdrukking van hun rechten door de Serviërs en nemen derhalve deel aan het passieve verzet dat door hun politieke leiders jarenlang bepleit is. Dat wil echter niet zeggen dat zij ook allen instemmen met het gewapende verzet dat door (onder meer) het UCK wordt gevoerd. In het verleden waren er herhaaldelijk aanwijzingen dat UCK-functionarissen gebruik maakten van dwangmaatregelen, ook tegen Albanese, om coöperatie af te dwingen. Ook zijn loyale Albanese "gestraft". Met de genoemde waarschuwing geeft het UCK aan bevreesd te zijn dat de passieve of actieve collaboratie met het Servische regime de onafhankelijkheidsstrijd zal aantasten. Impliciet is het echter ook een signaal dat het UCK niet staat te trappelen om Kosovo te regeren op de wijze zoals die is omschreven in de ontwerp tekst van "Rambouillet", omdat deze in de praktijk toch feitelijk neerkomt op een zelfde soort samenwerking met de Serviërs die in bovengenoemde waarschuwing wordt afgewezen.

Echtgenote Milosevic wijst op ernst situatie

De echtgenote van president Milosevic, Mira Markovic, heeft tijdens een bijeenkomst van haar partij, JUL, gesteld dat de situatie waarin Joegoslavië verkeert, de ernstigste is sinds de Tweede Wereldoorlog. Zij onderstreepte dat Serviërs niet hetzelfde lot zou moeten hebben als de noordamerikaanse indianen en negers of de Koerden of Joden. Met "iedere vorm van verzet" zou moeten worden gestreden tegen de "bezetting" van een deel van Joegoslavië [Kosovo]. De JUL is (evenals overigens de partij van Milosevic zelf, de SPS), een "spin-off" van de oude Joegoslavische communistische partij. Méér nog dan de SPS bepleit de JUL communistische waarden. Ook spreekt zij zich uit voor het herstel van een staatstructuur die veel weg heeft van het oude Joegoslavië. Hoewel de aanhang van de JUL, in tegenstelling tot die van de SPS, marginaal blijft, is de regeringspartij een warm voorstander van samenwerking met de JUL. Deze partij bezit dan ook in regering en parlement een invloed die verre uitstijgt boven haar parlementaire kracht. Dat heeft reeds aanleiding gegeven tot speculaties dat niet Milosevic, maar achter de schermen Markovic de dienst uitmaakt in Joegoslavië. Met haar pleidooi bewijst Markovic dat het koesteren van communistische idealen het belijden van nationalistische sympathieën (en bombastische retoriek) niet in de weg staat. Overigens zou het uiterst moeilijk zijn om in de straten van Belgrado een Serviër te vinden die niet van harte instemt met het betoog van Markovic. Als de Serviërs één talent hebben, dan is het om zichzelf af te schilderen als het eeuwige slachtoffer van een internationale samenzwering. Zij zien over het hoofd dat zij daarmee een zichzelf vervullende profetie over zich afroepen. Zij die, zoals het echtpaar Milosevic, deze eigenschap in hun voordeel kunnen benutten, zijn verzekerd van een langdurige machtsperiode.

Kosovo-Serviërs pleiten voor aftreden minister

Een vertegenwoordiger van de Servische minderheid in Kosovo heeft gepleit voor het aftreden van de Servische minister van Binnenlandse Zaken Stojiljkovic. Gesteld werd dat de Serviërs in Kosovo "worden afgeschoten als kleiduiven" en dat Stojiljkovic niet bij machte is daartegen iets te doen. Volgens de betreffende verklaring sterven Servische politiemensen in Kosovo als gevolg van incompetente leiding in Belgrado "waar alles is gecentraliseerd". Het is opmerkelijk dat, waar vrijwel iedereen in de westerse wereld overtuigd is van het excessieve geweld van Servische en Joegoslavische eenheden, in Kosovo juist de nadruk wordt gelegd op de zwakte van de autoriteiten. Vanzelfsprekend is bovengenoemde Servische verklaring gelardeerd met een forse dosis politiek-propagandistische overdrijving. Toch slaat het Servische betoog de plank niet geheel mis. In de meeste gevallen lijkt het initiatief voor de gevechten uit te gaan van de Kosovo-Albanese zijde. Bovendien reageren de autoriteiten vaak met een, met het oog op hun overwicht in uitrusting, opmerkelijke terughoudendheid. De Albanese zijde is echter, in tegenstelling tot de Serviërs, meesters in propaganda en vinden in het buitenland vaak een williger oor dan hun tegenstanders.

"Montenegro heult met agressor"

De Joegoslavische federale premier Bulatovic heeft in een interview gesteld dat de Montenegrijnse regering blij geeft van politieke onrijpheid. Daarbij verwees hij naar de recente verklaring dat Montenegro haar grondgebied niet ter beschikking zou stellen voor optreden tegen een eventueel NAVO-ingrijpen in Kosovo. Volgens Bulatovic (een Montenegrijn en voorganger van de huidige Montenegrijnse president Djukanovic, met wie Bulatovic van functie is gewisseld) druist dat besluit in tegen de Joegoslavische Grondwet, die onder meer stelt dat het Joegoslavische leger het gehele grondgebied van het land moet verdedigen. In de praktijk heult Montenegro door dit besluit volgens Bulatovic met "de agressor". Met deze uitspraak legt Bulatovic zijn vinger op een zere plek. Montenegro flirt sinds de verkiezing van Djukanovic tot president met de internationale gemeenschap, onder meer door voortdurende pleidooien voor economische hervormingen en voor (het bepleiten van) maatregelen die de soevereiniteit van de federale staat aantasten. In de praktijk is het standpunt van Servië en Montenegro, zeker waar het Kosovo betreft, veel minder uiteenlopend dan het op het eerste gezicht lijkt. Zo verzet Montenegro zich tegen de opwaardering van Kosovo tot derde republiek in Joegoslavië, omdat dat de (theoretische) gelijkwaardigheid van Montenegro aan Servië aantast en omdat Kosovo, dat drie maal zo veel inwoners heeft als Montenegro, in ieder geval in theorie het buurland kan overvleugelen. Zo heeft Djukanovic zich in de kwestie-Kosovo lange tijd bediend van een voor hem weinig karakteristieke verbale terughoudendheid. Maar zijn pro-westerse imago dreigt zich tegen hem te keren, zeker als de NAVO zou ingrijpen in Kosovo. Dat zou de federale overheden in staat stellen om, nog sterker dan Bulatovic nu doet, Montenegro te beschuldigen van samenzwering met de internationale gemeenschap tegen de Joegoslavische staat. Politici als Bulatovic en Milosevic, die zich over het algemeen tot op heden terughoudend hebben opgesteld ten aanzien van het provocatieve gedrag van de Montenegrijnse politieke leiding, zouden daar weleens een aanleiding in kunnen zien om Djukanovic de mond te snoeren. Zelfs moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat Milosevic in ruil voor substantiële concessies in de kwestie-Kosovo een vrije hand (lees: internationale terughoudendheid) eist om zich bezig te houden met Montenegro.

Macedonië

Besprekingen tussen Joegoslavië en Macedonië

De Joegoslavische ambassadeur in Macedonië, Janackovic, heeft een ontmoeting gehad met de Macedonische minister van Buitenlandse Zaken Dimitrov. Janackovic verklaarde na afloop dat de buurlanden van Joegoslavië een positieve rol kunnen spelen bij het stabiliseren van de situatie in Kosovo, vooral als zij de aanvoerwegen van geld en wapens naar de Kosovo-Albanese afsluiten. De buurlanden van Joegoslavië moeten geen speelbal zijn van "sommige internationale krachten die druk uitoefenen op Joegoslavië". Integendeel, zij zouden met de Joegoslavische regering moeten samenwerken bij de bestrijding van het "terrorisme" in Kosovo. De betrekkingen tussen beide landen zijn negatief beïnvloed door de spanningen in Kosovo. Daarbij speelt vooral een rol dat Joegoslavië het buurland verwijt steun te verlenen aan de NAVO. Macedonië wil niets doen om de toenadering tot de NAVO onder druk te zetten, omdat goede betrekkingen met het Westen een positieve factor worden geacht voor het behoud van de interne stabiliteit. Anderzijds staat Macedonië in algemene zin niet positief ten aanzien van de activiteiten van de Kosovo-Albanese, omdat die betrekkingen hebben met de Albanese minderheid in Macedonië zelf. Bovendien is de verhouding tussen Joegoslavië en Macedonië ook zonder de kwestie-Kosovo gespannen, onder meer doordat de wederzijdse grens nog altijd niet formeel erkend is en Macedonië rekening blijft houden met Servische territoriale aspiraties. De afgelopen tijd heeft Joegoslavië diplomatieke druk uitgeoefend op Macedonië om

[REDACTED]

de samenwerking met de NAVO tot een minimum te beperken en in ieder geval niet het Macedonische grondgebied ter beschikking te stellen ter ondersteuning van militaire operaties in Kosovo. Kennelijk hoopt de Joegoslavische regering nu ook de Macedonische regering onder druk te zetten om grensoverschrijdend verkeer met Kosovo te beperken. Dat houdt naar alle waarschijnlijkheid verband met het feit dat het de Kosovo-Albanezen steeds moeilijker valt om gebruik te maken van de grens tussen Albanië en Kosovo en daardoor in toenemende mate in de verleiding zullen zijn om hun aanvoerroutes te verleggen naar (het door Albanezen gedomineerde deel van) Macedonië. De Macedonische autoriteiten zullen door het verzoek van Joegoslavië in een moeilijk parket komen. Inwilliging van dat verzoek kan namelijk de toch al gespannen binnenlandse etnische betrekkingen onder additionele druk zetten. Weigeren zij met het verzoek in te stemmen, dan kan dat de relatie met Joegoslavië verder onder druk zetten en leiden tot spanningen met de Servische minderheid in Macedonië. Bovendien dreigen spanningen in het grensgebied, ongeacht uit welke hoek deze komen, de betrekkingen met de NAVO te beïnvloeden.

Macedonische moslims willen tienduizenden vluchtelingen onderbrengen

Uit een melding van [REDACTED] blijkt dat islamitische geestelijken uit enkele plaatsen in het noordwesten van Macedonië voorbereidingen treffen om ruim 70.000 Albanese vluchtelingen uit Kosovo op te vangen. Zij zouden deze vluchtelingen voor een jaar willen onderbrengen. Dit (onbevestigde) bericht is om twee redenen opmerkelijk. Ten eerste heeft de Macedonische regering onlangs verklaard dat het land niet meer dan 20.000 vluchtelingen uit Kosovo wil opnemen om "de etnische verhoudingen in het land" niet te verstoren. Onder een bevolking van ruim 2 miljoen, waarvan naar schatting 1/3 etnische Albanezen, zou de komst van 70.000 Albanezen een aanzienlijke verschuiving van de etnische verhoudingen betekenen. Bovendien is het opmerkelijk dat er in een land dat behept is met grote politieke, sociale en economische problemen geld beschikbaar is om tienduizenden vluchtelingen voor een jaar onder te brengen. Het vermoeden dringt zich op dat buitenlandse (islamitische) geldschietters daartoe steun willen verlenen in de hoop deze steun om te zetten in politieke invloed. Overigens is het om diezelfde reden denkbaar dat het hier propaganda betreft, afkomstig uit kringen die bevreesd (zeggen te) zijn voor de groei van het islamitische extremisme op de Balkan.